

Годишен извештај за работата на СОС телефонот за деца и млади 0800 1 2222 (бесплатна линија) и на бесплатната правна служба при Првата детска амбасада во светот Меѓаши (Јануари – Декември 2010)

**За насилството не треба да се молчи !
Për dhunen nuk duhet qe te heshtet !**

СОС ТЕЛЕФОН ЗА ДЕЦА И МЛАДИ / LINJË PËR FËMIJE DHE TE RINJ

0800 12222

(БЕСПЛАТНА ЛИНИЈА T-Home / LINJË TELEFONIKE FALAŞ NGO T-Home)

Прва детска амбасада во светот Меѓаши
ул. Коста Новаковиќ 22а, 1000 Скопје
Република Македонија
Тел. +389 2 2465 316
Факс. +389 2 2463 900
sos@childrensembassy.org.mk
info@childrensembassy.org.mk
www.childrensembassy.org.mk

- Децата и понатаму молчат и трпат насилство!
Само 30 деца во 2010 година, собраа храброст и проговорија за насилството на кое се изложени.
- Најголем дел од пријавените случаи во 2010 година, се поврзани со кршење на правата на децата при бракоразводни постапки
- И во 2010 година забележан е пораст од 0,13% на пријавени случаи на сексуална злоупотреба врз деца и педофилија
 - Расте насилството во воспитно – образовните институции
 - 17,99% од пријавените случаи се случаи на насилство во семејството
- Во 2010 година на СОС телефонот за деца и млади регистрирани се 239 пријави на кршење на правата на децата и непочитување на детската личност

СОС телефонот за деца и млади 0800 1 2222 при Првата детска амбасада во светот Меѓаши активно функционираше и во текот на 2010 година и истиот ја одбележа 17 годишнината од неговото постоење.

Во овие 17 години од постоењето на СОС телефонот, регистрирани се над 18.000 пријави на случаи кои се однесуваат на заштита на децата, нивните права и интереси.

СОС телефонот низ бројки, во текот на своето 17 годишно функционирање:¹

година	број на повици	Пол на јавувачот		Возраст на јавувачот		
		машки	женски	до 12 години	13-18 години	над 18 години
1993-1994	3769	537	2496	471	2192	370
1994-1995	4609	136	2474	339	2088	183
1995-1996	990	88	328	22	279	115
1996-1997	1294	108	598	46	469	191
1997-1998	1200	107	399	59	279	168
1998-1999	1250	62	259	14	202	105
1999-2000	1000	92	184	11	113	152
2000-2001	143	29	114	43	46	54
2001-2002	77	19	58	0	18	59
2002-2003	324	77	247	12	103	209
2003-2004	414	98	316	43	117	254
2004-2005	912	320	592	198	225	489
2005-2006	704	190	514	/	/	/
2006-2007	361	/	/	/	/	/
2007-2008	360	/	/	/	/	/
2008-2009	377	128	231	6	18	353
2009-2010	239	163	205	5	16	208
Вкупно	18023					

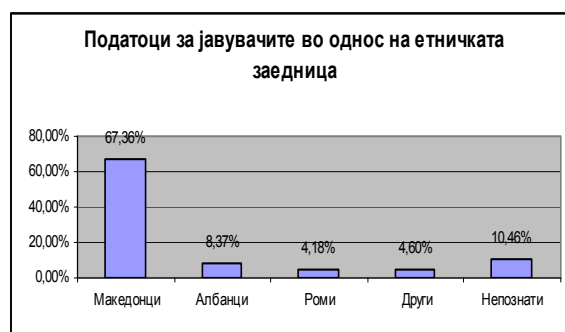
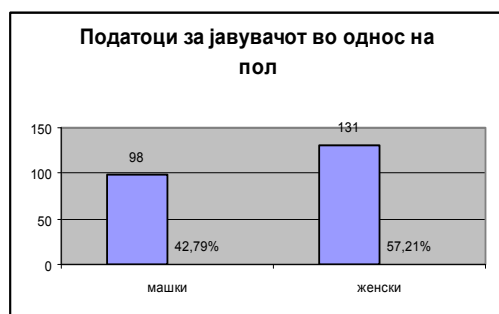
¹ Во периодот од 1993 до 2000 година, беше водена евиденција за сите добиени повици на СОС телефонот, а од 2000 година се евидентираат само поединечните случаи за кои СОС службата има постапувано. Притоа, за секој поединечен случај водени се повеќе средби и разговори кои не се евидентираат повторно.

*** Податоци за јавувачите:**

Во периодот од месец Јануари до месец Декември 2010 година, на СОС телефонот беа регистрирани вкупно 239 пријави на најразлични случаи на прекршување на правата на децата.

И во изминатата 2010 година продолжи трендот возрасни лица да се обраќаат на СОС телефонот, барајќи совети, информации, како и да изразат загриженост кога се сведоци на случаи на кршење на детските права. Од вкупниот број пријавени случаи, 87,03% беа пријави добиени од возрасни лица, а само 7,95% од случаите беа пријавени од страна на деца, што покажува дека децата и понатаму се плашат да зборуваат отворено за појавите на кршење на нивните права, што од друга страна покажува низок степен на доверба дека институциите ќе им помогнат. Стравот, несигурноста, ниската самодоверба, недовербата во институционалната заштита и неинформираноста за службите кои треба да обезбедат помош и поддршка се најчесто причината поради која децата молчат, го трпат насилството и ретко говорат за истото.

Прекршувањето на правата на децата во 131 случај било пријавено од страна на лица од женски пол, во 98 случаи на СОС телефонот не контактирале лица од машки пол, а 10 пријави на случаи се добиени од страна на правни лица и медиуми.

*** Начини на дојава:**

Најголемиот дел од контактите и пријавите и во 2010 година како и до сега, беа остварени преку бесплатниот СОС телефон за деца и млади 0800 1 2222 со 59,83% од вкупниот број добиени пријави, но во некои случаи граѓаните се обраќаа за помош, поддршка и информации и со директни посети во СОС службата на Детската амбасада Меѓаши и преку електронска пошта.

Во текот на 2010 година, повиците добиени на СОС телефонот и посетите во СОС службата, беа во далеку поголем број, бидејќи за стручните советувања и за следењето на случаите потребно е остврување на повеќе контакти, со што бројот на остварени средби и разговори е далеку поголем.

Начини на дојава на случаи за 2010 година					
	СОС телефон	електронска пошта	пошта	посета во Меѓаши	вкупно
вкупно	143	24	18	54	239
	59,83%	10,04%	7,53%	22,59%	

Категории на проблеми:

* Проблеми поврзани со кршење на правата на децата при бракоразводни постапки:

Во однос на случаите за кои најмногу не контактираа граѓаните, најголемиот број на пријави, вкупно 46 се однесуваа на проблеми поврзани со кршења на правата на детето при бракоразводни постапки. Тоа најчесто се проблеми поврзани со доделување на старателство врз децата, без притоа да биде земено предвид мислењето на детето со кој родител сака да живее; проблеми поврзани со остварување на правото на видување на родителите со децата; остварување на правото на алиментација, но и јавувања поврзани со промени во психичката состојба на децата во периоди на развод и нарушена комуникација помеѓу нивните родители.

Овие податоци говорат дека во најголем број од овие ситуации, децата се директни сведоци на нарушената комуникација на своите родители, но и жртви во овие постапки. Во голем дел од пријавените случаи, забележана е злоупотреба на детската личност и кршење на правата на детето од страна на едниот или другиот родител, кои не секогаш при вакви ситуации ги земаат предвид детските мислења, потреби и интереси.

Истовремено, во текот на 2010 година регистрирани се и 14 случаи на проблеми во меѓусебна комуникација во рамки на семејството. Значајно е да се истакне дека од страна на децата најчесто бевме контактирани токму за проблеми во комуникацијата со родителите. Децата на возраст од 13 до 18 години, во својот развоен период не се чувствуваат доволно разбрани од страна на родителите и често пати наидуваат на конфликтни ситуации со нив.

Проблеми поврзани со кршење на правата на децата при бракоразводни постапки и проблеми при нарушена комуникација во семејството:

	Број на пријавени случаи	
Бракоразводни постапки	46	19,25%
проблеми со доделување старателство	20	
проблеми со видување родител - дете	18	
проблеми со алиментација	8	
Проблеми во меѓусебната комуникација	11	4,60%
родител-родител	4	
родител-дете	7	

* Семејно насилство:

Семејното насилство е уште еден „тренд“ кој секоја година се наоѓа на врвот на пријавени случаи на СОС телефонот за деца и млади при Детската амбасада Меѓаши. Проблемите поврзани со семејно насилство, вклучувајќи го физичкото и психичкото насилство врз децата, како и негрижата на одреден број родители за своите деца се наоѓаат веднаш по проблемите со бракоразводни постапки, со вкупно пријавени 43 случаи, односно со 17,99%. Од овие случаи, 25 се однесуваа на пријави за физичко насилство врз децата, 7 на психичко насилство и 11 пријави се однесуваа за негрижа или запоставување на деца од страна на своите родители.

Согласно податоците на СОС телефонот, во се поголем број случаи, физичкото и психичкото насилство се јавуваат како последица на користење алкохолни или наркотични средства од страна на насилникот.

Со оглед на овие податоци, 32% од вкупно пријавените 25 случаи на физичко насилство се јавуваат како резултат на проблеми со зависности кај насилниците, односно кај родителите како најчести извршители на насилство врз децата.

Гледано од аспект на децата жртви на семејно насилство, податоците добиени од СОС телефонот покажуваат дека најчести жртви на овој вид насилство се децата на возраст од 7-13 години, со застапеност од 54,84%. Истовремено, податоците на СОС телефонот говорат дека најголемиот број деца жртви потекнуваат од урбани средини или истите едноставно повеќе го пријавуваат насилството, за разлика од оние во помалите средини кои немаат доволно информации каде да се обратат кога се жртви на насилство од родителите.

*** Насилство во воспитно – образовни институции:**

Следни по бројност од вкупниот број пријави добиени на СОС телефонот, беа проблеми кои се однесуваат на насилство во воспитно-образовните институции, со застапеност од 7,95%.

Добиените податоци говорат дека и насилството во училиштата продолжува да расте. Иако согласно законите, физичкото и психичкото малтретирање на учениците е забрането, сепак во Република Македонија не постојат соодветни санкции кои ќе придонесат до намалување на овие појави во училиштата. Во 2010 година на СОС телефонот беа пријавени вкупно 19 случаи кои се однесуваа на физичко и психичко насилство на релација наставник – ученик, како и на релација ученик-ученик.

Најголемиот број од овие пријави, вкупно 7, се однесуваа на психичко насилство од страна на наставници кон ученици, а втори по бројност со 4 пријавени случаи беа проблемите кои се однесуваа на физичко насилство помеѓу наставник-ученик, како и 4 пријавени случаи за физичко насилство помеѓу ученици. Притоа, резултатите покажуваат дека децата од машки пол се најчести жртви на физичко и психичко насилство во училиштето, вклучувајќи го насилството извршено од страна на наставниците и насилството меѓу врсниците. Гледано од психолошки аспект, фактот што децата од машки пол се почести жртви на овој вид насилство се потврдува со нивната темпераментност и желбата за самодокажување и доминација, преку покажување на физичка сила и агресија.

Карактеристично за овие случаи е што вкупно 3, од четирите пријавени случаи на физичко насилство на релација наставник-ученик, се случиле во училишта кои се наоѓаат во руралните средини или во помалите градови на Република Македонија. Овој податок е одреден показател дека мора да се преземат мерки и да се врши редовен надзор врз работата на училиштата.

*** Сексуална злоупотреба и педофилија:**

Во 2010 година, бројот на случаи на сексуално насилство врз деца повторно е во пораст. Споредбено со 2009 година, во 2010 година бројот на овие случаи е зголемен за 0,13%, односно оваа година беа пријавени вкупно 13 случаи на сексуална злоупотреба и педофилија, а меѓу нив добивме и пријави на случаи за прикажување на фотографии од деца и млади со сексуална содржина на интернет.

Најчести жртви на педофилијата се децата на возраст од 7-13 години, додека пак сторителот на делото најчесто е познаник или близок пријател на жртвата.

Категории на проблеми за 2010	вкупно	процентуална застапеност на случаи
Проблеми при бракоразводни постапки	46	19,25%
Семејно насилство	43	17,99%
Насилство во воспитно образовни институции	19	7,95%
Барање на материјална или финансиска помош	18	7,53%
Информации за детски права и детска заштита	14	5,86%
Сексуална злоупотреба	13	5,44%
Правни совети и информации	13	5,44%
Проблеми во меѓусебната комуникација	14	5,00%
Стручни совети и консултации за психичката состојба на деца и млади	11	4,60%
Деца жртви на насилство од возрастни лица	7	2,93%
Други	6	2,51%
Насилство на улица (меѓу врстници)	4	1,67%
Институционална злоупотреба	4	1,67%
Злоупотреба од страна на медиум	3	1,26%
Деца чии семејства се во социјален ризик	3	1,26%
Информации за бременост	3	1,26%
Проблеми со докажување на татковство	3	1,26%
Информации за СОС телефонот за деца и млади	3	1,26%
Малолетничка деликвенција	2	0,84%
Проблеми со посвојување	2	0,84%
Проблеми со учење и оценување	2	0,84%
Здравствени проблеми	2	0,84%
Питачење на деца и млади	1	0,42%
Проблеми со зависности	1	0,42%
Малолетничка проституција	1	0,42%
Љубовна врска малолетник-возрасен	1	0,42%

* Целосната евиденција за работата на СОС телефонот и бесплатната правна служба, може да ја најдете на веб страната на Детската амбасада Меѓаши

www.childrensembassy.org.mk

Повеќе информации за СОС телефонот за деца и млади:

СОС телефонот за деца и млади претставува директна служба за помош и поддршка на децата, младите и нивните семејства и им овозможува со само еден телефонски повик да добијат помош и информации, стручен совет, психо-социјална поддршка или едноставно да разговораат за проблемите со кои се соочуваат.

Принципот на работа на СОС телефонот се состои во разговори со јавувачот за проблеми при што нашите оператори не нудат готови решенија за проблемот, туку се

нудат можни алтернативи за решавање на истиот, со цел јавувачот да успее сам да дојде до решението на проблемот.

Во рамки на Детската амбасада Меѓаши, на јавувачите им се нудат можности и за директно обраќање во нашите простории, каде ќе им се укаже психо-социјална поддршка од страна на стручни лица.

На бесплатниот СОС телефонот за деца и млади 0800 1 2222 работат стручни лица – педагог, психолог, социјален работник и правник, а во активностите се вклучени и волонтери, кои најчесто се студенти и дипломирани лица од факултетите по педагогија, психологија, правни студии, Институтот за социјална работа и други.

СОС телефонот за деца и млади при Детската амбасада Меѓаши е член на меѓународната мрежа „СНН – Child Helpline International“, која ги обединува СОС сервисите за помош на деца во повеќе земји во светот.

Категоризација на пријавени случаи на СОС телефонот во периодот од 2007 до 2010 година

Вид на проблем	Злоупотреба и насилство врз деца (физичко, психичко, сексуално и семејно)	Проблеми во семејството (нарушена комуникација, старателства, бракоразводи)	Проблеми во воспитно – образовни институции (насилство во училиште, проблеми со учење)	Барање на материјална и финансиска помош а деца чии семејства се во социјален ризик
2007	13,43%	24,62%	7,08%	7,46%
2008	39,19%	34,17%	5,53%	2,01%
2009	48,28%	18,3%	4,24%	6,63%
2010	29,29%	25,11%	8,79%	8,79%
однос 2009/2010	намалување 18,99%	зголемување 6,81%	зголемување 4,55%	зголемување 2,16%

Споредба на пријавени категории на случаи во периодот од 2007 до 2010 година

Бесплатна правна служба:

Во зависност од видот на проблемот за кои ни се обраќаат јавувачите, паралелно со СОС службата функционира и бесплатната правна служба која постапува со писмени обраќања до различни државни и социјални институции, секогаш кога тоа е потребно.

Во текот на 2010 година, бесплатната правна служба постапуваше со 105 писмени обраќања до соодветните институции и во сите случаи баравме заштита на децата, нивните права и интереси.

Најголемиот дел од писмените обраќања, вкупно 44, беа упатени до Центрите за социјална работа, а останатите до Народниот Првобранител, надлежните Министерства, Државниот Просветен Инспекторат, Општините....

Од надлежните институции секогаш бараме да не информираат за мерките и активностите кои ќе бидат преземени од нивна страна, за да може активно да го следиме случајот и повторно да реагираме доколку е потребно.

На овој начин Детската амбасада Меѓаши врши и мониторинг врз институциите за нивна поголема ангажираност и брза реакција во решавањето на проблемот, се со цел најдобра заштита на децата.

Во дел од своите обраќања до надлежните институции, правната служба се повикува на одредени меѓународни документи и национални закони во кои се наведени правата на децата, начинот на нивно остварување како и механизмите на нивна заштита. Првенствено се повикуваме и ја следиме имплементацијата на Конвенцијата за правата на детето на Обединетите Нации и двата Факултативни протоколи кон оваа Конвенција, потоа Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на деца од сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба, Конвенцијата на Меѓународната организација на

трудот за најлошите форми на детски труд и низа други меѓународни и национални стандарди за правата на децата.

Нашата пракса покажува дека надлежните институции при своето работење многу малку се повикуваат или воопшто не ја користат Конвенцијата за правата на детето и даваат објаснување дека не може директно да ја применуваат, иако во случај на колизија меѓународните конвенции се во супериорна позиција во однос на националните закони.

Финансиска одржливост на СОС телефонот за деца и млади

СОС телефонот за деца и млади 0800 1 2222 како служба од јавен интерес за директна помош и поддршка на децата и нивните родители, се уште не е финансиски поддржан од страна на државата, иако тоа е една од препораките кои Комитетот на Обединетите Нации за правата на детето во Женева ги упати до Владата на Република Македонија. Во продолжение следува дел од препораките на овој Комитет кои се однесуваат на СОС телефонот за деца и млади:

„Комитетот ја забележува 24-часовната бесплатна СОС-телефонска линија за деца и млади што ја води една невладина организација, но е загрижен дека таа нема долгорочна финансиска поддршка и за тоа дека е достапна само преку еден конкретен телефонски оператор и не е достапна преку мобилен телефон.

Комитетот препорачува државата-членка да осигури континуитет, вклучувајќи и со одделување соодветни средства, за бесплатна 24-часовна линија за помош, да го прошири нејзиниот капацитет за примање повици од сите телефонски оператори, да и го додели на линијата усогласениот шестцифрен европски број и да ја признае како извор на информации и податоци за политиките и законите за правата на детето и како алатка за рано интервенирање и спречување“

Првата детска амбасада во светот Меѓаши, имајќи ја предвид неопходноста на овие служби, ја презеде обврската да обезбеди самоодржливо 17 годишно континуирано функционирање на СОС телефонот, преку поттикнување на граѓаните да даруваат во нашите касички за донација кои се поставени на повеќе локации во државата, преку продажба на новогодишни честитки и со поддршка од бизнис секторот.

Активностите на СОС телефонот и бесплатната правна служба се помогнати и од волонтери, кои го вложуваат своето знаење и слободно време за да помогнат во заштита на децата и нивните права.

Првата детска амбасада ќе продолжи да го одржува функционирањето на овие сервиси и писмено ќе се обрати до Владата и Националната Комисија за правата на детето, барајќи од нив да се придржуваат до препораките добиени од страна на Комитетот.

Воедно, им благодариме на сите оние кои ја поддржуваат работата на СОС телефонот за деца и млади.

Генерални заклучоци и препораки:

Од добиените статистички податоци доаѓаме до заклучок дека децата ретко имаат храброст да го пријават насилството, тие се исплашени и се чувствуваат немоќно. Децата жртви често се соочуваат со закани и заплашувања од страна на насилникот, но уште повеќе тие не веруваат дека некој може да им помогне.

- Децата е потребно да се чувствуваат заштитено, разбрано и прифатено. Неопходно е тие да научат да ги препознават своите чувства и да се охрабрат да зборуват за нив. Родителите мора да се во постојана комуникација со своите деца и да им посветат повеќе љубов и внимание, бидејќи токму љубовта и хармоничната семејна средина овозможуваат градење на чувство на самодоверба и самопочит кај децата.

Со цел да се намали агресивното и деструктивното однесување кај младите потребно е и зголемување на јавната свест, едукации и сензибилизација на родителите и возрасните воопшто, стекнување вештини за ненасилно разрешување на конфликти, развивање на вештини за меѓусебна толеранција и емпатичност, како и запознавање на децата и возрасните со детските права.

- Кога станува збор за деца кои се жртви на семејно или сексуално насилство потребно е итно реагирање и згрижување на жртвите во специјализирани прифатилишта каде ќе им биде понудена соодветна психо-социјална помош и поддршка. Единствено со враќањето на довербата во институционалната помош, директно ќе се охрабрат и жртвите да го пријавуваат насилството.

- Центрите за социјална работа мора да бидат помобилни и да имаат целосен увид на сите дисфункционални семејства и семејства во ризик и да спроведуваат активности за спречување на насилството над децата во семејството.

Притоа, Центрите за социјална работа секогаш кога е потребно мора да преземаат мерки и да поведат постапка за привремено одземање на родителското право како превентивна мерка, се додека односите во семејството не се доведат во релации кои ќе им гарантираат на децата сигурност и заштита – која како родителска одговорност е приоритет.

За жал, во пракса Центрите за социјална работа го одземаат родителското право дури кога ќе настанат тешки повреди и последици по децата.

- Генерално во нашето општество постои потреба од дополнителна обука на наставниот, здравствениот, социјалниот и останатиот кадар кој работи со деца, со цел подигнување на свесноста од сериозноста на последиците по детскиот развој од несоодветно и непрофесионално извршување на дејноста која ја обавуваат.

- Борбата против насилството и злоупотребата врз децата, бара тимски и мултидисциплинарен приод, преку соработка на граѓанските организации и државните институции, особено Центрите за социјална работа, судството, Народниот правобранител, полицијата и училиштата. Тоа подразбира синхронизирано и заедничко превентивно дејствување на сите фактори кои имаат удел во воспитувањето и грижата за децата како семејството, институциите на државата, граѓанските организации.

Ги охрабруваме децата и возрасните да не молчат за насилството и истото да го пријавуваат во најблиските полициски станици или на СОС телефонот за деца и млади 0800 1 2222 при Првата детска амбасада во светот Меѓашии.